

PRANEŠIMAS

„DIAKONYSTĖS DVASIA TIKYBOS MOKYTOJO PAŠAUKIME“.

**MARIJAMPOLĖ
2012-10-04**

Parengė: Lazdijų r. Veisiejų gimnazijos
tikybos vyr. mokytojas **Rolandas Judeikis**

„Tarnystė (diakonia) priklauso visos bažnyčios pasiuntinybės esmei, nes jos modelis ir pagrindas yra pats Jėzus Kristus, kuris atėjo „ne, kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybės atiduoti kaip išpirkos už daugelį“ (Mt 20,28; Mk 10,45)“
(RIRSDPL 5).

IŽANGA

Nors per nuodėmę sugadinta žmogaus prigimtis bei maištaujanti dvasia šiandien labai dažnai patenka į savimeilės, egoizmo ir savanaudiškumo pinkles, tačiau Jėzaus Kristaus Atpirkimas pažadino mūsų sielose Amžino išgelbėjimo viltį, sugražindamas mums pirmykštį – Dievo Karalystės paveldėtojo statusą.

Mąstau ir klausiu savęs, ko reikia šiandienos visuomenei, kad sveiktų sužeista žmogaus širdis – siela? Ko reikia, kad išnyktų įvairūs nesutarimai, barniai, nesantaika, pavydas, kerštas, neapykanta? Ko reikia, kad pasaulyje įsivyrautų taika, supratimas ir sutarimas, geranoriškumas, romumas ir meilė? Širdyje svarstau Jėzaus Kristaus kvietimą, kuris yra kartu ir atsakymas: „Sek paskui mane“ (Mt 9,9).

Mano pranešimo temos : „Diakonystės dvasia tikybos mokytojo pašaukime“ pasirinkimas nėra atsitiktinis. Galėčiau sakyti, kad šio darbo motyvas yra gana asmeninis. Pradedant 1992 metų studijomis Marijampolės aukštesniojoje katechetų mokykloje nuolatos domėjausi nuolatine diakonyste. Šią vasarą išsamiau panagrinėjau dokumentą „Nuolatinių diakonų Lietuvoje ugdymo, gyvenimo ir tarnystės gairės“. Vienoje refleksijoje supratau, kad tikybos mokytojas savo pašaukimu tarnauti yra labai panašus į diakoną, kuriam „tarnavimas pavedamas kaip pareigybė“ (RIRSDPL 5).

Šio darbo tikslas: aptarti tarnavimo dvasingumą tikybos mokytojo pašaukime. Diakoniška tikybos mokytojo laikysena – pasišventimas tarnauti artimui. Tai nebus daugelio nuostabių tarnavimo, pasiaukojimo ir atsidavimo mokiniams pavyzdžių aprašymas, bet nuorodos į šaltinį, iš kurio turi semtis tvirtumo ir ištvermės malonių tarnauti trokštanti ir siekianti dvasia.

DĖSTYMAS

„Iš teologinės diakono tapatybės aiškiai išplaukia jo specifinio dvasingumo, besireiškiančio iš esmės kaip tarnavimo dvasingumas, bruožai. Tobuliausias pavyzdys yra Kristus, Tarnas, visą savo gyvenimą paaukojęs Dievo tarnybai ir žmonių gerovei. Jis tapatino save su tarnu iš *Izaijo knygos* pirmosios giesmės (plg. *Lk* 4, 18–19); jis savo veiklą pabrėžtinai vadino tarnavimu (*diakonia*) (plg. *Mt* 20, 28; *Lk* 22, 27; *Jn* 13, 1–17; *Fil* 2, 7–8; *I Pt* 2, 21–25) ir siūlė savo mokiniams daryti tą patį (*Jn* 13, 34–35; *Lk* 12, 37)“ (RFIDP 11). Toks diakoniškas (tarnavimo) dvasingumas „yra visos Bažnyčios dvasingumas, nes visa Bažnyčia pagal Marijos, „Viešpaties tarnaitės“ (*Lk* 1, 28), pavyzdį tarnauja pasaulio išganymui. Būtent tam, kad visa Bažnyčia galėtų geriau išgyventi šį tarnavimo dvasingumą, Viešpats teikia jai savo paties buvimo tarnu gyvą ir asmeninį ženklą“ (RFIDP 11). Tikybos mokytojas kartu su vyskupais, broliais kunigais, diakonais, vienuoliais ir seserimis vienuolėmis, su visais pakrikštytais „Šventosios Dvasios patepimu pašvęstais šventajai kunigystei“ (LG 10), sekdamas visų pirma Jėzaus Kristaus pavyzdžiu, o taip pat apmąstydamas Švč. Merg. Marijos – Dievo ir Bažnyčios Motinos gyvenimą savitu būdu pildo „savo pasiuntinybę Dievo Tautos atžvilgiu žodžio, liturgijos ir meilės diakonijoje (plg. LG 29; RIRSDPL 7).

Pabandykime įsivaizduoti tarno laikyseną. Kaip jis elgiasi? Tarnas visų pirma yra šeimininko **pagalbininkas**, nuolankiai ir stropiai atliekantis visus šeimininko paliepimus. Jis kaip tas „ištikimas ir protingas tarnas, kurį šeimininkas deramu laiku paskyrė maitinti šeimynos. Jis visuomet laukia sugrižtančio šeimininko, o šis ras tarną gerai besidarbuojantį (plg. *Mt* 24,45-46). Na, ir kas, kad šiandien tikybos mokytojas, ar bet kuris mokytojas dažnai teturi tik vieną įrankį – gyvą žodį, kuriuo gali „pamaitinti“ išalkusius tiesos, paguodos, supratimo, įvertinimo... Tuomet jis gali ir turi eiti prie mokinio, prie kiekvieno mokyklos bendruomenės nario, prie kiekvieno žmogaus ir paprasčiausiai kalbėti su jais. Kartais net nereikia eiti, patys mokiniai ieškodami atsakymų ateina ir klausia, o mokytojas (geras tarnas), kuriam pavesta patarnauti „šeimynai“, dvasine prasme apkabina atėjusius dėmesingumu, kantrumu, rūpesčiu, atlaidumu ir pamokymais.

Tarnas yra tylus ir romus šeimininko **bendradarbis**. Evangelijoje pagal Matą randame kaip Jėzus darydamas įvairių stebuklų įspėdavo apie tai negarsinti. „Taip turėjo išsipildyti pranašo Izaijo žodžiai: Štai mano išrinktasis tarnas, mano mylimasis, kuriuo gėrisi mano siela. Aš suteiksiu jam savo Dvasią, ir jis skelbs tautoms teisingumą. Jis nesiginčys, nešauks, ir negirdės niekas gatvėse jo balso. Jis nenulauš palūžusios nendrės ir neužgesins gruzdančio dagčio, kol nenuves į pergalę teisingumo; o jo vardas teiks viltį tautoms“ (*Mt* 12, 17-21). Kaip

labai prieštarauja tokia laikysena dabarties žmogaus elgesiui, kai teisus būna tas, kuris garsiau šaukia, daug kalba ir daro sau vienokią ar kitokią reklamą. Jėzus savo pavyzdžiu pristato svarbiausias tikro lyderio ar vadovo savybes. Vyskupas specialiu kanoniniu siuntimu deleguoja tikybos mokytoją į mokyklos bendruomenes,“ kad šie „prisitaikydami prie auklėtinių amžiaus bei padėties teiktų dvasinę pagalbą, naudodamiesi aplinkybes atitinkančias priemones“ (Plg. GE 7). Tikybos mokytojas kviečiamas sekti Kristaus pavyzdžiu ir pasišvęsti šiai tarnystei. O juk kartais jis būna pirmas asmuo, iš kurio ugdytinis išgirsta apie Dievą, tikėjimą. Kaip tuomet svarbu, kad būtų kuriamas pasitikėjimu, viltimi ir meile grįstas santykis. Pastoracinė konstitucija apie bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes* kalba apie gilius socialinius, psichologinius, moralinius bei religinius pokyčius. „Šventasis Susirinkimas, skelbdamas aukščiausią žmogaus pašaukimą ir tvirtindamas, jog jame įdiegta dieviška sėkla, siūlo žmonijai nuoširdų Bažnyčios bendradarbiavimą, kuriant tam pašaukimui derančią, visus jungiančią broliją. Bažnyčia nesivadovauja jokiais žemiškais troškimais, bet siekia tik vieno dalyko – Dvasios Guodėjos vadovaujama tęsti darbą, kurio ėmėsi pats Kristus, atėjęs į pasaulį tiesos liudyti, gelbėti, o ne smerkti, tarnauti, o ne kad jam būtų tarnaujama. Šiam uždaviniui atlikti Bažnyčia visuomet privalo ištyrinėti laiko ženklus ir aiškinti juos Evangelijos šviesoje“ (GS 3,4). Tikybos mokytojas šiandien turi garbingai stovėti pirmose tų Bažnyčios siūlomų bendradarbių gretose: nuolankiai ir tvirtai, kaip laiko patikrinta kolona, ant kurios iškeliamos vertybės.

Šventajame Rašte, Evangelijose randame aprašytus tarnus – šeimininko pasiuntinius (Mt 21, 33-35; Mt 22, 2-6). Viename palyginime vynininkai nužudo šeimininko pasiųstus tarnus, kurie turėjo atsiimti vaisių dalį, kitame pakviestieji į vestuvių pokylį nepaiso karaliaus kvietimo ir nueina kas sau: vienas lauko arti, kitas prekiauti, o kiti tarnus nutvėrę išniekina ir taip pat užmuša (plg. Mt 21, 33-35; Mt 22, 2-6). Sekti Jėzumi nėra lengva. Kristus nekalba apie tokio pašaukimo lengvatas, bet priešingai nurodo: „Jeigu kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tepasiima savo kryžių ir teseka manimi“ (Mt 16,24). **Tarnas – pasiuntinys** turi būti pasirengęs kentėti dėl ištikimybės savo šeimininkui. Antai „Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (NMVA) atliktoje Dorinio ugdymo pamokų kokybės 58-iose bendrojo lavinimo mokyklose išorės audito metu 2007–2008 m. m. analizėje skelbiama: „Tikybos ir etikos pamokų kokybė yra prastesnė už visų kitų dalykų stebėtų pamokų apibendrintus kiekybinius vertinimus“. Tokią išvadą NMVA specialistai padarė išanalizavę protokolus, kuriuos išorės audito metu surašė 160 tikybos ir 121 etikos pamoką stebėję vertintojai“.¹ Tai galėtų reikšti arba dorinio ugdymo mokytojų nenorą atsakingai dirbti arba, kalbant palyginimo žodžiais, „kviečiamųjų“ norą pasišaipyti iš „Karaliaus“ pasiųstų tarnų. Ir vienu ir kitu atveju išryškėja, kokia didelė

¹ STRAZDAS, Vytautas. *Nekokybiškiausios – dorinio ugdymo pamokos*. Dialogas, 2010, Nr. 15 [žiūrėta 2012 m. spalio 2 d.]. Prieiga per internetą: http://www.dialogas.com/senoji/index.php?lng=lt&content=pages&page_id=13&news_id=3287.

siunčiamo tarno – tikybos mokytojo – atsakomybė. Tai mus kreipia mąstyti apie kitą tarnystės aspektą – tobulinimąsi. Sekdami „šaunių ir ištikimų tarnų pavyzdžiu, turime imti verstis ir pelnyti talentus“ (plg. Mt 25, 14-30). Taigi tikybos mokytojas – **besitobulinantis tarnas** – mokytojas, kuris rūpinasi savo kvalifikacijos kėlimu, kompetencijų ugdymu. Skeptikai pasakytų, jog ir šioje srityje yra daug trūkumų. Jiems galima būtų atsakyti Vatikano II susirinkimo dokumentų žodžiais: „nors Bažnyčioje ir ne visi eina tuo pačiu keliu, visi yra pašaukti siekti šventumo ir visi yra gavę lygiai tą patį tikėjimą Dievo teisingumo dėka (plg. 2 Pt 1, 1). Nors kai kurie Kristaus valia yra paskirti būti kitiems mokytojais, slėpinių perteikėjais ir ganytojais, visi yra lygūs orumu ir visiems tikintiesiems bendra veikla Kristaus kūno statyboje“ (LG 32). Kiekvienas iš mūsų turime siekti didžiojo **šventumo** talento. Aptariant šių dienų Lietuvos mokyklos situaciją, susidaro įspūdis, kad į mokinį dažnai žiūrima kaip į statistinį „krepšėlį“, kad labiau rūpinamasi išsaugoti pinigėlius, kurie gali „išeiti“ kartu su mokiniu, o pamirštas svarbiausias dalykas - palydėti mokinį jo gyvenimo keliu. Čia verta prisiminti sąvokos „pedagogas“ prasmę. Tarptautinių žodžių žodynuose žodis pedagogas kildinamas iš graikų kalbos žodžio *paidagōgos*, kuris reiškia vergą, lydintį šeimnininko vaikus į mokyklą; auklėtoją.²

Palyginime apie talentus šeimnininkas nepalieka neįvertinęs ištikimųjų tarnų. Jis juos giria ir apdovanoja: „Gerai, šaunusis ir ištikimasis tarne! Kadangi buvai ištikimas mažuose dalykuose, aš tau pavesiu didelius. Eikš į savo šeimnininko džiaugsmą!“ (Mt 25, Ir tai nėra beteisio, vergo atlygis. Šitas džiaugsmas – Dievo Karalystės **paveldėtojo** džiaugsmas.

PABAIGA

Apibendrinant galima būtų sakyti, kad šios kelios tarnavimo dvasingumo dimensijos (pradedant nuo tarno pagalbininko ir baigiant paveldėtoju) nepasako visko apie tikybos mokytojo pašaukimo kilnumą bei sudėtingumą. Kartu su šventuoju Pauliumi galime nuolatos kartoti, kad „esame gavę ne vergystės dvasią, kad ir vėl turėtumėte bijoti, bet gavome įvaikystės Dvasią, kurioje šaukiame: „Aba, Tėve!“ (Rom 8, 15).

² Tarptautinių žodžių žodynas. Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985. [žiūrėta 2012 m. spalio 4 d.]. Prieiga per internetą: < <http://www.zodziai.lt/reiksme%26word%3DPedagogas%26wid%3D14854>>.

NAUDOTI ŠALTINIAI:

1. ŠVENTASIS RAŠTAS. *Senasis ir Naujasis Testamentas*. Vilnius: Lietuvos Katalikų Vyskupų Konferencija, 1998.
2. Lietuvos Katalikų Vyskupų Konferencija. *Nuolatinių diakonų lietuvoje ugdymo, gyvenimo ir tarnystės gairės* [interaktyvus]. Vilnius, 2003. [žiūrėta 2012 m. spalio 2 d.]. Prieiga per internetą: < http://lvk.lcn.lt/doc/diaconorum-permanentium_LT.pdf>.
3. Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium* [interaktyvus]. Roma, 1998. [žiūrėta 2012 m. spalio 2 d.]. Prieiga per internetą: < http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/nuolatiniu-diakonu-ugdymo.html>.
4. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*. In: Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai, 2001.
5. Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*. In: Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai, 2001.
6. Vatikano II Susirinkimas. Krikščioniškojo auklėjimo deklaracija *Gravissimum educationis*. In: Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai, 2001.

NAUDOTOS SANTRUMPOS:

- LG** - Dogminė konstitucija *Lumen gentium*.
- RIRSDPL** - *Ratio institutionis et ratio studiorum diaconorum permanentium in lituania* [Nuolatinių diakonų lietuvoje ugdymo, gyvenimo ir tarnystės gairės].
- RFIDP** - *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium* [Nuolatinių diakonų ugdymo pagrindinės normos].
- GS** - Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*.
- GE** - Krikščioniškojo auklėjimo deklaracija *Gravissimum educationis*.